

Januar 2007, Abelias synspunkter på Stortingsmelding om innovasjon:

Pb 5490 Majorstua

0305 Oslo

Tlf: 23 08 80 70

Faks: 23 08 80 71

Org. nr. 983489060

Kunnskap driver innovasjon

Hovedutfordringen i innovasjonspolitikken er å utforme en politikk som øker samvirket mellom de forskjellige delene av innovasjonssystemet og stimulere til kunnskapsbasert innovasjon. Viktige tiltak i innovasjonspolitikken er:

- Å møte globaliseringen offensivt og legge til rette for god internasjonal arbeidsdeling
- Å sørge for kraftfulle tematiske satsinger på forskning og sterke forskningsinfrastrukturer
- Å sørge for en velutdannet og kompetent befolkning gjennom hele livsløpet
- Å sørge for tilgang til nødvendig kapital i alle delene av innovasjonssystemet

Helheten i innovasjonssystemet

Et innovasjonssystem er en helhet, og det er dynamisk. Styrker og svakheter i innovasjonssystemet vil forandre seg over tid. Utdanningssystemet, infrastrukturen, den overordnede økonomiske politikken, internasjonale konjunkturer, virkemiddelapparatet, kultur og forskning er noen av ingrediensene i et helhetlig innovasjonssystem. I "Innovasjonsløftet" til den forrige regjeringen er dette godt beskrevet¹. Denne beskrivelsen bør regjeringen ta med seg i den videre arbeidet med innovasjonsmeldingen.

I en overordnet forstand kan det sies at den økonomiske situasjonen er god, at det har kommet på plass mange gode virkemidler for innovasjon de senere år, og at kulturen for å satse på innovasjon har blitt markert bedre.

Som all annen aktivitet utføres innovasjon av individer som gjerne implementerer innovasjonen i organisasjoner (for eksempel bedrifter). Et særtrekk ved innovasjonsprosessene er at systemet innovasjonen foregår i er veldig viktig for innovasjonsevnen. Innovasjon foregår i nettverk og ved ikke-lineære prosesser. Myndighetene påvirker deler av innovasjonsprosessen direkte, mens andre deler av innovasjonsprosessen bare påvirkes indirekte.

Hovedutfordringen i innovasjonspolitikken er å utforme en politikk som øker samvirket mellom de forskjellige delene av innovasjonssystemet og stimulere til kunnskapsbasert innovasjon.

Abelia vil i den følgende beskrive nærmere noen hovedpunkter i en innovasjonspolitikk innenfor noen begrensede områder.

Abelia er NHOs landsforening for kunnskaps- og teknologibedrifter

- Nesten 600 bedrifter
- Ca 25.000 årsverk
- fagområder: IT, telekom, forskning, undervisning eller konsulenttjenester.

Innovasjon i en globalisert verden

Globaliseringsprosessene påvirker grunnleggende spilleregler for hvordan det norske innovasjonssystemet fungerer. Flere undersøkelser i det siste viser hvordan verden forandrer seg:

- Globalisering er ikke lenger begrenset til vareproduksjon: Også tjenestesektoren tar i bruk tjenester fra utlandet.
- Globalisering er ikke begrenset til mindre viktige deler av bedriftenes virksomhet: 16 prosent av tjenestebedriftene oppgir at de setter ut strategisk viktig virksomhet til utlandet².
- Globalisering er ikke begrenset til standardiserte produkter og tjenester: Forskningsoppdrag er det som hyppigst settes ut til utlandet fra kunnskapsbedriftene³.

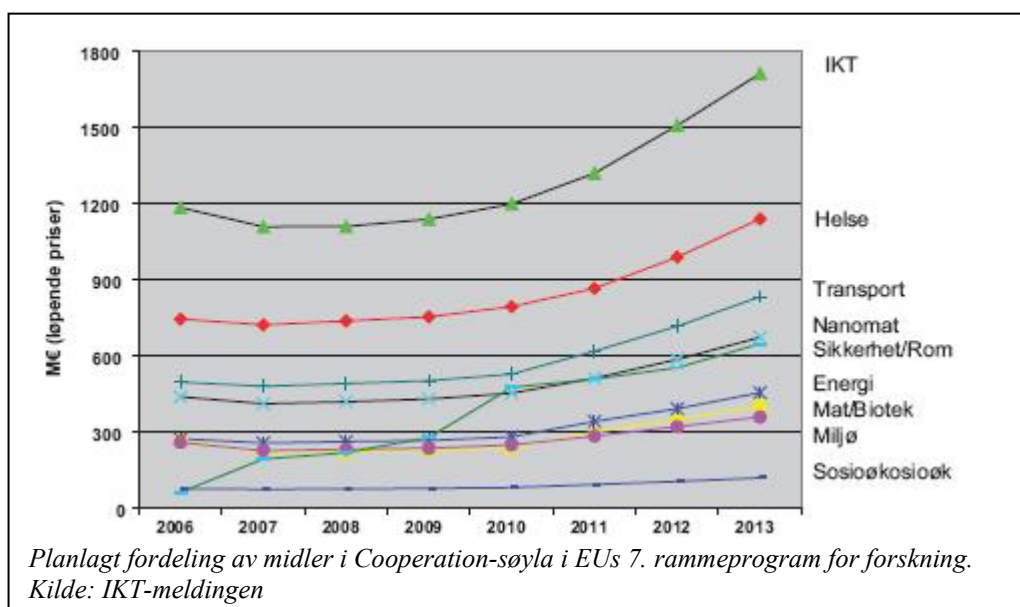

Bedrifter som lykkes i å utnytte den globale arbeidsdelingen kan også forventes å skape nye arbeidsplasser nasjonalt.

Den omfattende utbredelse av Internet med mulighet for utveksling av et rikt innhold (lyd, video, grafikk o.a.) gjør at forsknings- og innovasjonsaktiviteter (og all ide- og kunnskapsproduksjon) kan deles på mange og over landegrenser. Teknologisk utvikling og nye løsninger gjør at tjenester kan digitaliseres og kodifiseres (for eksempel reklametjenester, konsulenttjenester og finansielle tjenester). Internet blir da det sentrale medium for kommunikasjon og overføring av disse kunnskapstjenestene, og derfor en sterk driver for økt handel med tjenester. Den økende ”outsourcing” av tjenester til land som India og Kina, er muliggjort av denne teknologiske utviklingen.

Globaliseringens innovasjonsutfordring er å beherske den internasjonale arbeidsdelingen. Bedrifter som lykkes i å utnytte den globale arbeidsdelingen kan forventes å skape nye arbeidsplasser nasjonalt.

Ideer, kunnskap og læring driver økonomisk vekst

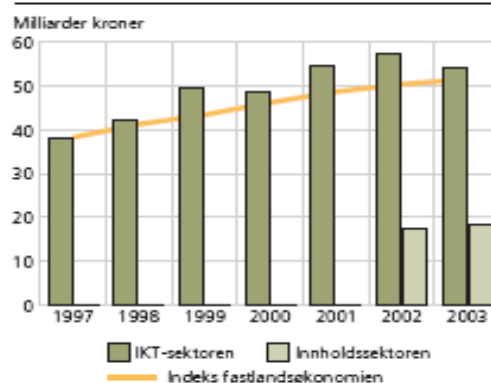
I nye teorier om vekst er det ikke tilgangen på ressurser og fysiske goder som fører til økonomisk vekst, men ideer og kunnskap. Ideer og kunnskap driver den økonomiske veksten fordi mennesker har en ubegrenset kapasitet til å skape nye resepter for bruk av objekter og ressurser som allerede er i bruk – vekst oppstår når folk tar i bruk ressurser og rearrangerer dem på en måte som er mer verdifull⁴. En utvikling der nye teknologier og kunnskap utvikles og deles fungerer som en ”læringsøkonomi”⁵. Veksten i en ”læringsøkonomi” er i motsetning til tidligere drevet frem av den en kan kalle ”learning by interaction”. I dette ligger at ny teknologi bidrar til å spre nye ideer og kunnskap raskt og til mange, og at disse ideene og kunnskapene danner grunnlag for gjensidig læring og ytterligere innovasjoner og tilpasninger ved at andre videreutvikler dem. Innovasjon flyttes nærmere brukerne, og lokale teknologiske nyvinninger kan raskt generaliseres og dermed få nasjonal og global betydning. YouTube er et godt eksempel.

”Now you know that ICT is economically crucial. The latest EU25 data show that the sector represents just over 5 percent of the EU GDP. But this 5 percent drives 25 percent of overall growth and about 40 percent of our increase in productivity, which is the fundamental source of new wealth in the economy.....”
- IKT-meldingen, side 35

Politikkimplikasjonen av slike innovasjonsprosesser er at myndighetene må legge vekt på å etablere virkemidler og institusjoner som kopler mennesker; dvs. leverandører med brukere, utviklere og forskere med bedrifter, og ulike næringer med hverandre. Dette vil bidra til å fremme gjensidig læring og til spredning og videreutvikling av ideer og teknologier, og dermed også raske tilpasninger til kunders og markeders behov.

Den nylig framlagte IKT-meldingen⁶ dokumenter IKT-sektorens sentrale plass i økonomien. I tillegg til det som vises i statistikken, vet vi at en stor del av innovasjonen innenfor alle andre bedrifter er innen IKT⁷.

Figur 2.5.1. Verdiskaping. IKT-sektoren, Innholdssektoren og indeks for fastlandsekonomi unntatt offentlig sektor, 1997-2003. Milliarden kroner

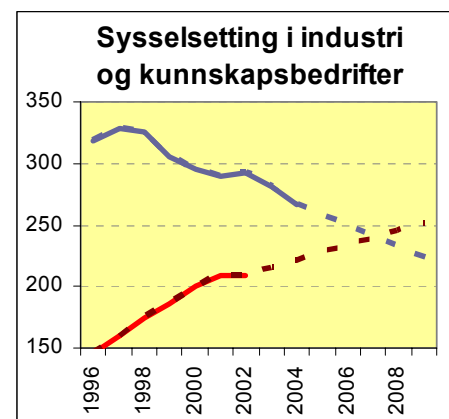
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Utdanning og forskning er innovasjonens grunnmur

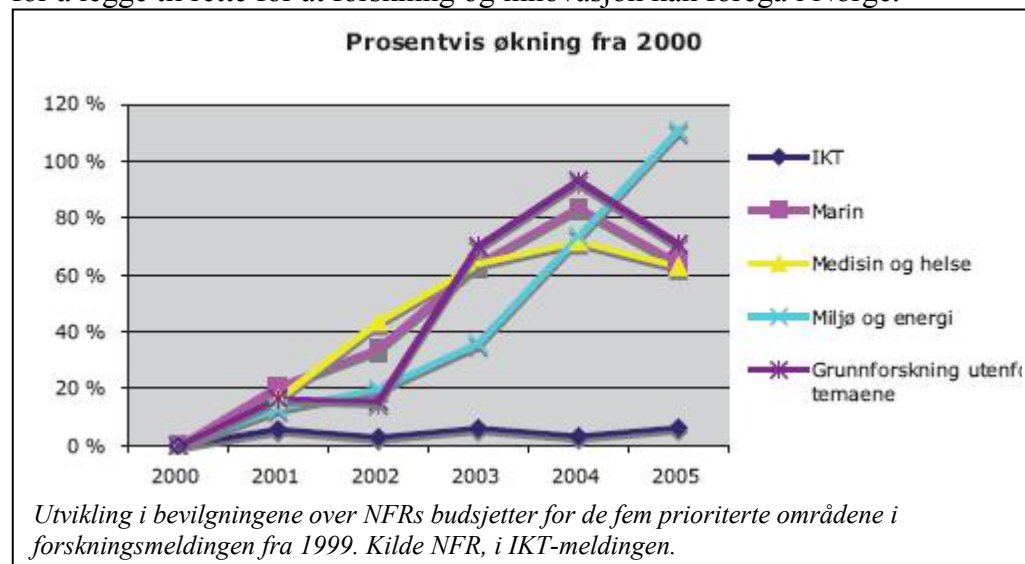
Forskning og utdanning er fundamentet innovasjonspolitikken må hvile på. Det man forenklet kan omtale som ”kunnskapsbedrifter” (bedrifter der den viktigste innsatsfaktoren er kompetanse) utgjør snart en større andel av arbeidsstyrken enn den tradisjonelle industrien (se figur)⁸. For disse bedriftene er medarbeidernes kompetanse det helt vesentlige. Innen tradisjonell industri og petroleumsvirksomhet er det også et fremherskende utviklingstrekk at etterspørselen etter kompetanse blir stadig sterkere.

I forskningsmeldingen ”Vilje til forskning” fra 2005 prioriterte Stortinget fire tematiske satsingsområder (Energi og miljø, hav, mat, og helse) og tre teknologiske satsingsområder (Nye materialer/nanoteknologi, IKT og Bioteknologi). Det er en nær sammenheng mellom kraftfulle tematiske satsinger i dag og framtidig evne til innovasjon og verdiskaping. Mye av teknologien som ligger til grunn for utviklingen innenfor petroleumssektoren i nordområdene har kommet som resultat av satsing fra midt på 80-tallet. Det er all grunn til å tro at dette forholdet også vil være realiteten i framtiden.

Norge er et lite land og må konsentrere ressursene, og holde fast kurs

over flere år. Derfor er det viktig at denne satsingen spisses til satsing på områder der Norge har internasjonalt ledende forskningsmiljøer, historiske, geografiske eller næringsmessige fordeler, muligheter for å skape ny industri og nye arbeidsplasser, og mulighet til å høste samfunnsmessige gevinster. Sammen med spissingen av de tematiske satsingene må det komme oppbygging av forskningsfasiliteter. Slik *forskningsinfrastruktur* kan være både fysiske installasjoner og virtuelle ressurser som registerdata eller tidsserier. Gode rammebetingelser og satsing på forskningsinfrastruktur er svært viktig for å legge til rette for at forskning og innovasjon kan foregå i Norge.

Offentlig sektor som storkunde og innovasjonsaktør

Offentlig sektor er en stor, avansert bruker av varer og tjenester. Offentlig sektor er i en gunstig posisjon for å være en pådriver for innovasjon. Offentlig sektor er inne i en periode med økende krav til effektivitet og modernisering. En solid forskningsbasis er en forutsetning for at en slik modernisering skal bli vellykket. Hvordan staten legger opp sin virksomhet som kunde vil ha stor strategiske betydning for innovasjonssystemet. Ved for eksempel bruk av offentlig-privat samarbeid vil staten kunne ta ledende rolle i offentlig innovasjon.

Tiltak for individer, organisasjoner, staten

Selv om innovasjonsprosessene er svært systemavhengig, kan det likevel være fornuftig å vurdere tiltak i forhold til organisatoriske nivåer (i stikkords form).

1. Individene

En befolkning med høy kompetanse, med et godt utbygd sikkerhetsnett og gode rettigheter, er innovasjonens råmateriale. God kvalitet på grunnopplæring, høyere utdanning og videre- og etterutdanning er statens fremste oppgave. Velferdsstaten sikkerhetsnett må også fange opp enkeltpersoner som vil starte virksomheter på samme måte som arbeidstakere i tradisjonell forstand fanges opp.

Tiltak:

- Bidra til å gjøre det mulig å leve i den tidligste gründerfasen
- Sikre rettigheter for gründerne på lik linje med lønnsnetttagere

- Lik mulighet til grunnleggende utdanning, og etter- og videreutdanning.
- Forenklet kontakt med og rapportering til myndighetene.
- Insentivordninger for nystartede kunnskapsbedrifter

2. Organisasjoner/virksomheter

Mange virksomheter satser betydelige ressurser på innovasjon. Det er viktig at man i en helhetlig politikk sikrer at bedriftene selv kan velge hva de vil satse på – uten innblanding fra sentrale myndigheter.

Skatteinsentiver er gode ordninger i så måte, de utløses ved forskning og innovasjon uten kobling til politiske prioriteringer.

Tiltak:

- Insentiver som tillater virksomhetene selv å velge satsingsområder: Brukerstyrte forskningsmidler, SkatteFUNN, IFU/OFU
- Sats mer på de som allerede er blant de beste. Sammenligne med de beste idrettteutøverne; jo bedre de er jo mer støtte får de.
- Det må være tilgang på kapital i forskjellige faser i innovasjonsprosessen.
- Tilgang på kunnskap; nasjonalt og internasjonalt: Det må legges til rette for at arbeidsinnvandring må være enkelt.
- Mulighet til å spinne ut nye virksomheter.
- Utvikle ordninger som gjør det lettere å delta i internasjonalt forskningssamarbeid, spesielt innen EUs rammeprogrammer.

3. Myndighetene

Staten og myndighetene må sørge for utdanning av befolkningen, for et fleksibelt sikkerhetsnett som sikrer innbyggerne og bidrar til å bringe dem tilbake i jobb. Staten må også lede an i overordnede satsinger på forskning og på infrastruktur. Med sin store størrelse er offentlig sektor en driver for innovasjon, både i sin rolle som etterspørter, men også som utvikler av nye tjenester og produkter.

Tiltak:

- Et utdanningssystem som vektlegger innovasjon og forskningsbasert undervisning
- Store programmer og satsinger som strekker seg over lang tid
- Sikre grunnforskningen
- Tilrettelegge for helheten; organisering, insentiver, skatt, utdanning,
- Støtte der markedet ikke håndterer nasjonale utfordringer.
- Forskningsinfrastruktur.

¹ Tilstandsrapport Regjeringens innovasjonspolitik; <http://odin.dep.no/filarkiv/255501/Innovasjonsloftet050826.pdf>

² ECON Rapport 2006-056: Tjenestevirksomheter i internasjonal bevegelse?

³ Questback-undersøkelse blant medlemmer i Abelia høsten 2006.

⁴ Jf Stanford-økonomen Paul M. Romer.

⁵ Jf den svenske økonomen Bent-Åge Lundvall ved universitetet i Ålborg

⁶ St.meld.nr. 17 (2006-2007) Eit informasjonssamfunn for alle

⁷ Flertallet av SkatteFUNN-prosjektene er innen IKT.

⁸ ”Perspektiver på kunnskapsintensiv tjenestesektor”. Utarbeidet for Abelia, ECON-rapport nr. 2005-046. Se også: ”Innovasjon i tjenester”. Utarbeidet for Nærings- og Handelsdepartementet. ECON-rapport nr. 2005-080.

I forskjellige faser i en kunnskapsbedrifts "livsløp" kreves det forskjellige tiltak. En ufødt idé krever noe annet enn en etablert, multinasjonal eksportbedrift. I mellom dreier utfordringene seg om alt fra forretningsdrift til IPR-rettigheter, skattepolitikk og kapitaltilgang. Innovasjonspolitikken må ta hensyn til bedriftenes ulike behov i ulike faser.